

SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN ARVIOINTILOMAKE LAUTAKUNNILLE TP 2024

Kunnanhallituksen on tilinpäätöksen toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella. Tätä tarkoitusta varten kunnanhallituksen tulee esittää toimintakertomuksessa selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä keskeiset johtopäätökset sen toteutumisesta tilikaudella.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Vihdin kunnanvaltuuston 27.1.2014 ja kunnanhallituksen 24.3.2014 hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen mukaan sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lautakunnalla on velvollisuus valvoa, että sen alainen toiminta tapahtuu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti sekä seurata tavoitteiden toteutumista. Kunnanvaltuuston 18.3.2024 § 16 hyväksymän viimeisimmän muutetun hallintosäännön 14 §:n mukaan palvelukeskuksen johtaja vastaa keskuksensa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toimivuuden varmistamisesta.

Sisäisen valvonnan yleisohje koskee kaikkia kunnan toimielimiä, kunnan johtoa eri organisaatiotasoilla ja kaikkia esimiesasemassa olevia. Sisäisen valvonnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja ja hyväksytyjä toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan kuntamme kaikissa hallintokunnissa.

Tällä arviointilomakkeella arvioidaan lautakunnan alaisen toiminnan toteutumista vuonna 2024. Arviointilomakkeiden yhteenveto ja niistä tehtävät johtopäätökset toimivat pohjana kunnanhallituksen tilinpäätöksessä antamalle sisäisen valvonnan selonteolle. Keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan osalta lomaketta ei täytetä. Elinvoimalautakunnan alaiset elinvoimapalvelut ja kuntaympäristöpalvelut tekevät arviointilomakkeen omilta osiltaan.

Lomakkeessa olevien numeeristen yleisarvosanojen perustelut ovat seuraavat:

- 5=onnistunut kiitettävästi
- 4=onnistunut hyvin
- 3=onnistunut tyydyttävästi
- 2=onnistunut huonosti
- 1=onnistunut erittäin huonosti

LAUTAKUNTA: ELINVOIMALAUTAKUNTA, ELINVOIMAN PALVELUKESKUS

1. SÄÄNNÖSTEN, MÄÄRÄYSTEN JA PÄÄTÖSTEN NOUDATTAMINEN

Selonteossa tulee ottaa kantaa sisäisen valvonnan toimivuuteen lakien ja päätösten sekä hyvän hallintotavan noudattamisessa erityisesti lakisäätteisissä tehtävissä ja erityisesti silloin, kun niiden noudattamisessa on havaittu puutteita. Selonteossa saattaa olla aiheellista arvioida sisäisen valvonnan toimivuutta tilanteessa, jossa toimielimen tai viranhaltijan toimintaan on tilikauden aikana kohdistunut kunnallisvalitus, korvausvaatimus,

syytteesen asettaminen tai muu oikeusseuraamus. Huomioithan arvioinnissa myös tietosuojan ja tietoturvan yhtenä arvioitavana kohteena.

Yleisarvosana: 4

Elinvoimapalveluiden palvelukeskuksen palvelujen tuottamisessa ja päätöksissä noudatetaan toimialaa koskevia yleisiä ja erityislakeja, määräyksiä ja hallinnon vahvistamia ohjeita ja säännöksiä hyvän hallintotavan mukaisesti. Kuluneen toimintakauden aikana ei jätetty lautakunnan tai sen alaisten viranhaltijoiden toimintaan liittyviä kunnallisvalituksia. Vuoden 2024 aikana hyväksytyistä kaavoista (3 asemakaavaa) ei tehty valituksia. Vuonna 2024 ratkaistuista suunnittelutarveratkaisuista, poikkeamispäätöksistä sekä maisematyöluvista tehtiin lautakunnalle joitakin oikaisuvaatimuksia. Oikeuskanslerinvirastolle on tehty yksi elinvoimalautakunnan alaisen viranomaisten toimintaa arvosteleva kantelu. Kantelija arvostelee Vihdin kuntaa siitä, että se ei ole käsitellyt kantelijan kunnassa sijaitsevan kiinteistön kauppaa koskevaa tietopyyntöä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti, käsitellyt hänen asiaansa viivytyksettä eikä vastannut kantelijan tiedusteluihin.

Uusi hankintaohje tuli voimaan vuonna 2024. Toimintaa kehittämällä on varmistettu, että hankinnat tehdään hankintalain sekä kunnan oman hankintamenettelyn vaatimusten mukaisesti ja hankinnat ovat julkisia. Hankintoihin liittyvä elinvoiman palvelukeskuksen alainen toiminta ei ole johtanut oikeusseuraamuksiin.

2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN, VAROJEN KÄYTÖN VALVONTA, TULOKSELLISUUDEN ARVIOINNIN PÄTEVYYS JA LUOTETTAVUUS

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuuden toteutumisen seuranta esitetään tilinpäätöksen toimintakertomuksessa ja talousarvion toteutumisvertailussa. Silloin kun tavoitteen asettamisessa tai määrärahan budjetoinnissa on tapahtunut olennainen virhe tai tulosvastuuta ei ole noudatettu tai toimivalta varojen käytössä on toistuvasti ylitetty, saattaa asia kuitenkin olla syytä tuoda esiin selonteossa korjausehdotuksineen.

Yleisarvosana: 3

Elinvoiman palvelukeskuksen johtoryhmä seuraa käyttötalouden ja investointien sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Toteutumista raportoitiin lautakunnan kokouksissa, osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöksessä. Valtuuston talousarviossa elinvoimalautakunnan alaiselle elinvoimapalveluiden palvelukeskuksen toiminnalle asettamat strategiset tavoitteet saavutettiin osittain. Kaikkia tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä pystyttiin merkittävästi edistämään vuoden 2024 aikana, mutta kaikki eivät saavuttaneet 100-prosenttista valmiusastetta vuoden loppuun mennessä.

3. RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMINEN

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kunnan toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi.

Kunnan riskienhallinnan tasoa ja riittävyyttä arvioidaan sekä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen että vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä. Toimintaan, investointeihin ja rahoitukseen liittyvät riskit jäävät pääsääntöisesti kunnan kannettavaksi. Vahinkoriskin toteutumisesta seuraavaa menoa tai menetystä voidaan rajata vakuuttamalla. Riskienhallinnan järjestämistä arvioidaan selonteossa esimerkiksi seuraavin perustein:

- Onko riskienkartoitus kunnassa ajan tasalla ja onko se tehty riittävän kattavasti?
- Onko riskienhallinta ja seuranta vastuutettu selkeästi ja onko siihen riittävä asiantuntemus?
- Onko onnistuttu toteutuneiden riskien ajallisessa ja rahamääräisessä ennakoinnissa?

Yleisarvosana: 4

Euroopassa syttynyt sota seurannaisineen ja lähialueidemme jännittyvä tilanne korostaa tarvetta riskienkartoituksen päivittämiseen ja poikkeustilanteita varten olevia sisäisiä ohjeistuksia on aktiivisesti kehitetty. Vuonna 2024 noudatettiin vuonna 2021 osittain päivitettyä riskienhallintasuunnitelmaa. Palvelukeskuksen varautumissuunnittelu on päivitetty 2023.

Vihdin kunnassa työsuojeluorganisaatio tekee säännöllisesti työoloihin liittyviä tarkastuksia eri työyksiköihin. Elinvoimapalveluiden työyksiköissä ja yhteistoimintaryhmässä käydään läpi työsuojeluorganisaation laatimat raportit. Raporteissa mainitut korjaus- ja parannuskohteet on pyritty hoitamaan kuntoon.

Esimiehet saavat sähköisesti tiedot oman sektorinsa läheltä piti- ja työtapaturma –ilmoituksista. Yksiköiden esimiehet käyvät ilmoituksia koskevat asiat läpi työyhteisössä. Näiden ilmoitusten kautta saadaan tietoa niistä riskeistä, joita elinvoiman alaisessa toiminnassa on. Läheltä piti- ja työtapaturma –ilmoitusten määrä sekä keskeiset teemat raportoidaan henkilöstöraportissa vuosittain.

Riskienhallinnan vastuut on osoitettu tulosalueille. Riskien seuranta käsitellään elinvoiman johtoryhmässä sekä yksiköiden sisäisissä kokouksissa. Aiemmin riskiksi määritelty osaavan työvoiman saatavuus elinvoiman palvelukeskuksen alaisissa toiminnoissa on huomattavasti parantunut vuoden 2024 aikana.

4. OMAISUUDEN HANKINNAN, LUOVUTUKSEN JA HOIDON VALVONTA

Selonteossa arvioidaan sisäisen valvonnan toimivuutta erityisesti silloin, kun omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa on toteutunut menetyksiä, arvon alennuksia tai jouduttu korvaus tai muuhun oikeudelliseen vastuuseen. Menetys tai korvaus voi olla seuraus esimerkiksi virheellisestä menettelystä hankinnan kilpailuttamisessa tai omaisuuden luovutukseen liittyvässä arvonlisäveron palautuksessa tai valtionosuuden takaisinperinnässä.

Yleisarvosana: 4

Kunnan hankinnat kilpailutetaan lainsäädännön mukaisesti. Kunnalle ei ole koitunut korvausvelvoitteita elinvoiman palvelukeskuksen alaisiin kilpailutuksiin liittyen. Valtionosuuksiin ja –avustuksiin liittyen on noudatettu valtionhallinnon antamia ohjeita ja toimintatapoja. Vihdin kunnassa on viranhaltijoille ohjeet hankinnoista ja hankintojen tekemiseen on mahdollista saada asiantuntijan opastusta. Vihdin kunnan toimintasäännön mukaan tulosalue-esimies tekee päätöksen irtaimen omaisuuden poistoista ja luovutuksesta alaisensa viranhaltijan esityksestä. Toimintasäännössä on myös mainittu viranhaltijoiden hankintoihin liittyvät säännöt ja rajoitukset. Hankinnat on tehty lainsäädäntöä ja kunnan omaa ohjeistusta noudattaen. Hankintaohje on päivitetty 2024. Palvelukeskuksen alaisen omaisuuden arvossa ei ole tapahtunut merkittäviä alennuksia.

5. SOPIMUSTOIMINTA

Sopimukseen liittyvää sisäistä valvontaa on selonteossa aiheellista arvioida erityisesti silloin, kun sopimuksella on ollut sellaisia negatiivisia seuraamuksia, joita ei sopimusta tehdessä ole ennakoitu. Selonteossa on myös syytä arvioida onko sopimusehtojen noudattaminen ja vanhentumisaikojen seuranta kunnassa ajantasaista ja kattavasti vastuutettu.

Yleisarvosana: 4

Elinvoiman palvelukeskuksessa laaditaan vuosittain lukuisia sisällöltään ja laajuudeltaan erilaisia sopimuksia, kuten ostopalvelujen hankintasopimuksia, maanvuokrasopimuksia, kiinteistöjen kauppakirjoja, maankäyttö- ja vuokrasopimuksia jne. Sopimusten laadinta ja seuranta on pääasiassa tulosalueiden esimiesten varassa ja vastuulla. Toimialan sopimukset hyväksyvät ne viranhaltijat tai toimielimet, jotka voivat niitä allekirjoittaa toimivaltansa puitteissa. Päätökset ja sopimukset ovat kaikki julkisia. Aiemmin laadittuihin sopimuksiin ei ole kohdistunut merkittäviä negatiivisia talousvaikutuksia tai vahinkoja.

6. ARVIO SISÄISEN TARKASTUKSEN JÄRJESTÄMISESTÄ

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida systemaattisilla menetelmillä sisäisen valvonnan toimivuutta ja tehokkuutta sekä tukea kunnan johtavia viranhaltijoita ja toimielimiä riskienhallinnan toteuttamisessa. Sisäinen tarkastus suoritetaan toimivan johdon johdolla ja alaisuudessa.

Selonteosta tulee käydä ilmi, miten sisäinen tarkastus on toimielimessä järjestetty, tarkastustoiminnon laajuus, kohdentuminen ja keskeiset tulokset päättyneellä tilikaudella ja johtopäätökset.

Yleisarvosana: 5

Elinvoiman palvelukeskuksessa tarkastustoiminta perustuu lakien ja säädösten sekä Vihdin kunnan sisäisen valvonnan ohjeeseen ja siihen liittyvään riskienhallinnan ohjeistukseen. Tarkastustoiminta on perustunut myös tarkastuslautakunnan säännöllisiin tarkastuksiin. Sisäinen tarkastus tapahtuu useamman henkilön osallistumisella asioiden käsittelyyn hankkeiden eri vaiheissa. Sisäinen tarkastus on jatkuvaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien asianmukainen hoitaminen hyväksytyllä tavalla. Toimintaperiaatteina ovat rehellisyys, objektiivisyys, luottamuksellisuus ja ammattitaito. Tavoitteiden toteutumisesta, merkittävistä avoimista riskeistä, sisäisen valvonnan tilasta sekä muista organisaation johtamis- ja hallintojärjestelmää koskevista asioista informoidaan säännöllisesti toimielimen johdolle. Sisäinen tarkastus on toteutunut ohjeistuksen ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti.